

CHỦ ĐỀ 9: ÔN TẬP VỀ DẤU CÂU**MÔN: NGỮ VĂN – CHÂN TRỜI SÁNG TẠO - LỚP 6****BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM****A. Lý thuyết**

Dấu câu	Công dụng
<i>Dấu ngoặc kép</i>	Là một loại dấu câu đánh dấu bắt đầu và kết thúc của phần trích dẫn lời nói trực tiếp, câu nói được trích dẫn hoặc cụm từ đặc biệt
<i>Dấu chấm phẩy</i>	Đánh dấu về ranh giới các vế ở câu ghép phức tạp hoặc dùng để đánh dấu ranh giới giữa các bộ phận trong phép liệt kê

B. Bài tập**I. Trắc nghiệm****Câu 1:** Dấu chấm phẩy kí hiệu là gì?

- A. ;
- B. ?
- C. !
- D. ,

Câu 2: Tác dụng của dấu ngoặc kép là gì?

- A. Đánh dấu tên tác phẩm, tờ báo, tập san
- B. Đánh dấu từ ngữ được hiểu theo nghĩa đặc biệt
- C. Đánh dấu từ ngữ, câu, đoạn dẫn trực tiếp
- D. Cả ba nội dung trên

Câu 3: Trong đoạn văn sau, những từ nào đặt trong dấu ngoặc kép được hiểu theo nghĩa đặc biệt?

Thình thoảng nghe tiếng quan phụ mẫu gọi: “Điếu, mày”, tiếng tên lính hầu thưa: “Dạ”; tiếng thầy đề hỏi: “Bẩm bosc”, tiếng quan lớn truyền: “ừ”. Kẻ này “bát sách! Ăn”. Người kia “thất văn”!... “Phổng”, lúc mau, lúc khoan, ung dung êm ái; khi cười, khi nói, vui vẻ dịu dàng. Thật là tôn kính, xứng đáng với một vị phúc tinh.

- A. “bát sách! Ăn”, “thất văn”!... “Phỗng”
- B. “Dạ”, “Ừ”
- C. “Bầm bốp”
- D. “Điều, mày”

Câu 4: Dấu chấm phẩy trong câu văn sau được dùng để làm gì?

“Cái thằng mèo mướp bệnh hen cò cứ quanh năm mà không chết ấy, bữa nay tắt đi chơi đâu vắng; nếu nó có ở nhà đã nghe thấy nó rên gừ gừ ở trên đầu ông đồ rau!”

(Tô Hoài)

- A. Đánh dấu ranh giới giữa hai câu ghép có cấu tạo đơn giản
- B. Đánh dấu ranh giới giữa hai câu đơn
- C. Đánh dấu ranh giới giữa hai câu ghép có cấu tạo phức tạp
- D. Đánh dấu ranh giới giữa các bộ phận trong một phép liệt kê phức tạp

Câu 5: Dấu chấm phẩy trong đoạn văn sau được dùng để làm gì?

“Văn chương gây cho ta những tình cảm không có, luyện những tình cảm ta sẵn có; cuộc đời phù phiếm và chật hẹp của cá nhân vì căn chương mà trở nên thâm trầm và rộng rãi đến trăm nghìn lần”

(Hoài Thanh)

- A. Đánh dấu ranh giới giữa hai câu ghép có cấu tạo đơn giản
- B. Đánh dấu ranh giới giữa hai câu đơn
- C. Đánh dấu ranh giới giữa hai câu ghép có cấu tạo phức tạp
- D. Đánh dấu ranh giới giữa các bộ phận trong một phép liệt kê phức tạp

Câu 6: Dấu ngoặc kép trong ví dụ sau dùng để làm gì?

Nguyễn Dữ có “Truyện kì mạn lục” (Ghi lại một cách tản mạn các truyện lạ được truyền) được đánh giá là “thiên cổ kì bút” (bút lạ của muôn đời), là một mốc quan trọng của thể loại văn xuôi bằng chữ Hán của văn học Việt Nam.

- A. Đánh dấu từ ngữ được hiểu theo nghĩa đặc biệt
- B. Đánh dấu từ ngữ, câu, đoạn dẫn trực tiếp

C. Đánh dấu tên tác phẩm, tờ báo, tập san

D. Đáp án A và C đúng

II. Tự luận

Câu 1: Giải thích công dụng có dấu ngoặc kép trong những đoạn trích sau

a) Nó cứ làm in như nó trách tôi; nó kêu ư ử, nhìn tôi, như muốn bảo tôi rằng: “A! Lão già tệ lắm! Tôi ăn ở với lão như thế mà lão xử với tôi như thế này à?”.

(*Nam Cao, Lão Hạc*)

b) Kết cục, anh chàng “hầu cận ông lí” yếu hơn chị chàng con mọn, bị chị này túm tóc lẳng cho một cái, ngã nhào ra thềm.

(*Ngô Tất Tố, Tắt đèn*)

c) Hai tiếng “em bé” mà cô tôi ngân dài ra thật ngọt, thật rõ, quả nhiên đã xoắn chặt lấy tâm can tôi như ý cô tôi muốn.

(*Nguyễn Hồng, Những ngày thơ ấu*)

d) Trước năm 1914, họ chỉ là những tên da đen bản thủ, những tên “An-nam-mít” bản thủ, giỏi lắm thì cũng chỉ biết kéo xe tay và ăn đờn của các quan cai trị nhà ta. Ấy thế mà cuộc chiến tranh vui tươi vừa bùng nổ, thì lập tức họ biến thành những đứa “con yêu”, những người “bạn hiền” của các quan cai trị phụ mẫu nhân hậu, thậm chí của cả các quan toàn quyền lớn, toàn quyền bé nữa. Đùng một cái, họ (những người bản xứ) được phong cho cái danh hiệu tối cao là “chiến sĩ bảo vệ công lí và tự do”.

(*Nguyễn Ái Quốc, Thuế máu*)

e) Nguyễn Du đã thuật lại cảnh Hồ Tôn Hiến nghe đàn:

Nghe càng đắm, ngắm càng say

Lạ cho mặt sắt cũng ngây vì tình.

Cái thứ “mặt sắt” mà “ngây vì tình” ấy quả không lấy gì làm đẹp!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Câu 2: Trong các câu sau, dấu chấm phẩy được dùng để làm gì? Có thể thay nó bằng dấu phẩy được không? Vì sao?

a) *Cốm không phải thức quà của người vội; ăn cốm phải ăn từng chút ít, thong thả và ngấm nghĩ.*

(Thạch Lam)

b) *Những tiêu chuẩn đạo đức của con người mới phải chăng có thể nêu lên như sau: yêu nước, yêu nhân dân, trung thành với sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội và đấu tranh thực hiện thống nhất nước nhà; ghét bóc lột, ăn bám và lười biếng; yêu lao động, coi lao động là nghĩa vụ thiêng liêng của mình; có tinh thần làm chủ tập thể, có ý thức hợp tác, giúp nhau; chân thành và khiêm tốn; quý trọng của công và có ý thức bảo vệ của công; yêu văn hóa, khoa học và nghệ thuật; có tinh thần quốc tế vô sản.*

(Theo Trường Chinh)

.....

Câu 3: Dấu chấm phẩy trong các câu văn sau được dùng để làm gì?

a. Theo báo cáo khoa học của đoàn thám hiểm của Hội địa lý Hoàng gia Anh gần đây, cửa hang cao và rộng nhất; bãi cát, bãi đá rộng và đẹp nhất; có những hồ ngầm đẹp nhất; hang khô rộng và đẹp nhất; thạch nhũ trắng lệt và kì ảo nhất; sông ngầm dài nhất.

b. Những bến vận hà nhộn nhịp dài theo dòng sông; những lò than hầm gỗ được sản xuất loại than củi nổi tiếng nhất của miền Nam; những ngôi nhà bè ban đêm ánh đèn măng sông chiếu rục trên mặt nước như những khu phố nổi.

.....
.....
Câu 4: Dấu ngoặc kép trong các câu văn sau được dùng để là gì?

a. Sau khi đến được ba ngày, anh hỏi tôi: "Anh Dân, anh có biết chữ quốc ngữ không?". Tôi hơi thẹn nhưng trả lời thành thật: "Không, tôi không biết".

b. Chế độ ta là chế độ mới, nhân dân ta đang trau dồi đạo đức mới, đạo đức xã hội chủ nghĩa của những người lao động "ta vì mọi người, mọi người vì ta".

(Hồ Chí Minh)

c. Chúng ta xưng nào là văn nghệ "chủ quan", "viễn kiến", nào là triết lí "duy linh"...

(Trương Chính)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT

THỰC HIỆN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM

I. Trắc nghiệm

1 - A	2 - D	3 - A	4 - C	5 - B	6 - D

II. Tự luận

Câu 1:

Giải thích công dụng có dấu ngoặc kép trong những đoạn trích sau

a) Nó cứ làm in như nó trách tôi; nó kêu ư ử, nhìn tôi, như muốn bảo tôi rằng: “A! Lão già tệ lắm! Tôi ăn ở với lão như thế mà lão xử với tôi như thế này à?”.

(Nam Cao, Lão Hạc)

b) Kết cục, anh chàng “hầu cận ông lí” yếu hơn chị chàng con mọn, bị chị này túm tóc lẳng cho một cái, ngã nhào ra thềm.

(Ngô Tất Tố, Tắt đèn)

c) Hai tiếng “em bé” mà cô tôi ngân dài ra thật ngọt, thật rõ, quả nhiên đã xoắn chặt lấy tâm can tôi như ý cô tôi muốn.

(Nguyễn Hồng, Những ngày thơ ấu)

d) Trước năm 1914, họ chỉ là những tên da đen bản thỉu, những tên “An-nam-mít” bản thỉu, giỏi lắm thì cũng chỉ biết kéo xe tay và ăn đờn của các quan cai trị nhà ta. Ấy thế mà cuộc chiến tranh vui tươi vừa bùng nổ, thì lập tức họ biến thành những đứa “con yêu”, những người “bạn hiền” của các quan cai trị phụ mẫu nhân hậu, thậm chí của cả các quan toàn quyền lớn, toàn quyền bé nữa. Đùng một cái, họ (những người bản xứ) được phong cho cái danh hiệu tối cao là “chiến sĩ bảo vệ công lí và tự do”.

(Nguyễn Ái Quốc, Thuế máu)

e) Nguyễn Du đã thuật lại cảnh Hồ Tôn Hiến nghe đàn:

Nghe càng đắm, ngắm càng say

Lạ cho mặt sắt cũng ngây vì tình.

Cái thứ “mặt sắt” mà “ngây vì tình” ấy quả không lấy gì làm đẹp!

Phương pháp:

Ôn lại kiến thức về dấu ngoặc kép

Lời giải chi tiết:

- a) Dấu ngoặc kép dùng để trích dẫn lời nói trực tiếp (lời trực tiếp của con chó Vàng được lão Hạc tưởng tượng ra)
- b) Dấu ngoặc kép dùng với ý mỉa mai, châm biếm: kẻ hầu cận ông lí bị một người đàn bà đánh cho hết sức dễ dàng
- c) Dấu ngoặc kép trích từ ngữ được mượn từ lời người khác trong chuỗi lời nói của người viết.
- d) Dấu ngoặc kép được tách từ ngữ tác giả mượn lời người khác trong bài viết của mình, dùng hàm ý mỉa mai.
- e) Dấu hai chấm trích dẫn từ ngữ từ lời nói trực tiếp của người khác vào bài của mình.

Câu 2:

Trong các câu sau, dấu chấm phẩy được dùng để làm gì? Có thể thay nó bằng dấu phẩy được không? Vì sao?

a) *Cốm không phải thức quà của người vội; ăn cốm phải ăn từng chút ít, thong thả và ngẫm nghĩ.*

(Thạch Lam)

b) *Những tiêu chuẩn đạo đức của con người mới phải chăng có thể nêu lên như sau: yêu nước, yêu nhân dân, trung thành với sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội và đấu tranh thực hiện thống nhất nước nhà; ghét bóc lột, ăn bám và lười biếng; yêu lao động, coi lao động là nghĩa vụ thiêng liêng của mình; có tinh thần làm chủ tập thể, có ý thức hợp tác, giúp nhau; chân thành và khiêm tốn; quý trọng của công và có ý thức bảo vệ của công; yêu văn hóa, khoa học và nghệ thuật; có tinh thần quốc tế vô sản.*

(Theo Trường Chinh)

Phương pháp:

Ôn lại kiến thức về dấu chấm phẩy

Lời giải chi tiết:

a) Dấu chấm phẩy dùng để đánh dấu ranh giới giữa hai vế của một câu ghép có quan hệ chặt chẽ với nhau về ý nghĩa, vế sau giải thích theo ý nghĩa cho vế trước.

Trong câu trên có thể thay dấu chấm phẩy (;) bằng dấu phẩy (,) hoặc thậm chí bằng dấu chấm (.). Các câu ghép ở các vế có thể được phân cách bằng dấu phẩy.

b) Dấu chấm phẩy ở đây dùng để ngăn cách các bộ phận trong một phép liệt kê phức tạp nhằm giúp người đọc hiểu được các bộ phận, các tầng bậc ý trong khi liệt kê.

Ta không nên thay dấu chấm phẩy (;) bằng dấu phẩy (,)

Câu 3:

Dấu chấm phẩy trong các câu văn sau được dùng để làm gì?

- Theo báo cáo khoa học của đoàn thám hiểm của Hội địa lý Hoàng gia Anh gần đây, cửa hang cao và rộng nhất; bãi cát, bãi đá rộng và đẹp nhất; có những hồ ngầm đẹp nhất; hang khô rộng và đẹp nhất; thạch nhũ trắng lệt và kì ảo nhất; sông ngầm dài nhất.
- Những bên vận hà nhộn nhịp dài theo dòng sông; những lò than hầm gỗ được sản xuất loại than củi nổi tiếng nhất của miền Nam; những ngôi nhà bè ban đêm ánh đèn măng sông chiếu rục trên mặt nước như những khu phố nổi.

Phương pháp:

Ôn lại kiến thức về dấu chấm phẩy

Lời giải chi tiết:

- Dấu chấm phẩy đánh dấu ranh giới giữa các bộ phận trong một phép liệt kê phức tạp
- Dấu chấm phẩy đánh dấu ranh giới giữa các vế của một câu ghép có cấu tạo phức tạp

Câu 4:

Dấu ngoặc kép trong các câu văn sau được dùng để là gì?

- Sau khi đến được ba ngày, anh hỏi tôi: "Anh Dân, anh có biết chữ quốc ngữ không?". Tôi hơi thẹn nhưng trả lời thành thật: "Không, tôi không biết".
- Chế độ ta là chế độ mới, nhân dân ta đang trau dồi đạo đức mới, đạo đức xã hội chủ nghĩa của những người lao động "ta vì mọi người, mọi người vì ta".

(Hồ Chí Minh)

- Chúng ta xưng nào là văn nghệ "chủ quan", "viễn kiến", nào là triết lí "duy linh"...

(Trường Chinh)

Phương pháp:

Ôn lại kiến thức về dấu ngoặc kép

Lời giải chi tiết:

- Dấu ngoặc kép được dùng để đánh dấu ranh giới của một lời nói được thuật lại trực tiếp
- Dấu ngoặc kép được dùng để thuật lại một danh ngôn, một khẩu hiệu
- Dấu ngoặc kép được dùng để thể hiện thái độ mỉa mai